

XV Ca 28/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Godlewski (spr.)

Sędziowie: SO Joanna Andrzejak – Kruk

SR del. Piotr Kurek

Protokolant: prot. Sąd. Agata Lipowicz

po rozpoznaniu na rozprawie

w dniu 25 marca 2014 roku w Poznaniu

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w W.

przeciwko T. M. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w L. (...)

z dnia 18 października 2013 roku

sygn. akt XI C 724/13

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

w punkcie 1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 17.217,89 zł (siedemnaście tysięcy dwieście siedemnaście złotych i osiemdziesiąt dziewięć groszy), z ustawowymi odsetkami od kwoty 13.661,13 zł (trzynaście tysięcy sześćset sześćdziesiąt jeden złotych i trzynaście groszy) od dnia 3 września 2013 r. do dnia zapłaty, zastrzegając przy tym pozwanemu prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości stanowiącej własność pozwanego, położonej w R., ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w L. (...) prowadzi księgę wieczystą (...), a w pozostałym zakresie oddała powództwo,

w punkcie 2.:

nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w L. (...), z tytułu nieuiszczonej części opłaty od pozwu:

- od pozwanego kwotę 645,45 zł,

- od powoda, z zasądzzonego roszczenia, kwotę 347,55 zł;

zasądza od pozwanego na rzecz powoda z tytułu zwrotu kosztów procesu kwotę 1.786,20 zł;

zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.640,60 zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego; oddala apelację w pozostałym zakresie.

SSO J. Andrzejak – Kruk SSO K. Godlewski SSR del. P. Kurek

UZASADNIENIE

(...) z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego T. M. (1) kwoty 26.475 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nadto wniósł o ograniczenie odpowiedzialności pozwanego do wysokości wartości nieruchomości, obciążonej wpisem ograniczonego prawa rzeczowego w postaci hipoteki zwykłej w kwocie 21.000 zł, ustanowionej na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w L. (...) w (...) prowadzi księgę wieczystą (...) (art. 319 k.p.c.)

W uzasadnieniu żądania powód podniósł, że w dniu 2 czerwca 1998 r. M. M., T. M. (2) i pozwany T. M. (1) zawarli umowę o kredyt na cele mieszkaniowe. Bank wypowiedział umowę kredytu i następnie wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, na który nadana została sądowa klauzula wykonalności.

W dniu 8 sierpnia 2006 r. Bank (...) S. A. - na mocy umowy cesji wierzytelności wynikającej z przedmiotowej umowy kredytu udzielonego pozwanemu, zbył tę wierzytelność na rzecz powoda.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, że jest dłużnikiem co do kwoty wskazanej w pozwie, ale w stosunku do banku (...), natomiast nie jest w stanie potwierdzić, że przedmiotowa wierzytelność została przelana przez (...) na rzecz powoda i stąd twierdzi, że przelewu takiego nie było oraz wnosi o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 18 października 2013 r. Sąd Rejonowy w L. (...) powództwo oddalił, a kosztami postępowania obciążył powoda.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Pozwany jest dłużnikiem (...) S. A. Dług obejmuje kwotę 26.475 zł i wynika z umowy o kredyt na cele mieszkaniowe z dnia 2 czerwca 1998 r. Bank wypowiedział umowę kredytową, wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, któremu następnie nadana została sądowa klauzula wykonalności i na podstawie którego prowadzona była egzekucja komornicza.

Powód jest podmiotem prawa prowadzącym działalność gospodarczą w formie funduszu inwestycyjnego. W dniu 8 sierpnia 2008 r. w W. powód zawarł z (...) S.A. z siedzibą umowę o przelew wierzytelności. Zgodnie z tą umową powód nabył od zbywcy wierzytelności szereg wierzytelności przysługujących (...) S. A. od szeregu osób z tytułu różnych umów. Jak wskazano w treści umowy przelewu, szczegółowy wykaz przelewanych wierzytelności stanowi załącznik numer 1 do umowy przelewu

Powód jako fundusz inwestycyjny wystawił wyciąg z ksiąg rachunkowych prowadzonych przez siebie, w którym wskazuje się powoda jako wierzyciela pozwanego na kwotę 44.144, 22 zł z tytułu nabycia wierzytelności na tę kwotę przez powoda od (...) S.A. na podstawie umowy o przelew wierzytelności z dnia 8 sierpnia 2008 r.

Powód sporządził pismo datowane na dzień 11 stycznia 2010 r., zgodnie z którym pozwany wzywany jest do zapłaty kwoty 38.664, 92 zł i następnie pismo datowane na dzień 5 marca 2010 r., zgodnie z którym pozwany wzywany jest do zapłaty kwoty 37.950,29 zł. Powyższy stan faktyczny Sąd oparł na dowodach z dokumentów przedłożonych przez stronę powodową. Ponadto stan faktyczny znajduje potwierdzenie w stanowisku strony pozwanej, która przyznaje, że zawarła umowę kredytu z (...) S.A. i że dług obejmuje kwotę odpowiadającą kwocie dochodzonej przez powoda w niniejszej sprawie.

Dokumenty zaliczone w poczet dowodów nie budzą wątpliwości co do ich autentyczności i stąd ich pełna wartość dowodowa została uznana przez Sąd. W konsekwencji poczyniono w oparciu o nie ustalenia faktyczne, które zostały wyżej przedstawione. Strona pozwana nie kwestionowała wartości dowodowej przedłożonych przez powoda

dokumentów. Stąd nie było podstaw do kwestionowania ich wartości dowodowej i należało uznać, że z dokumentów jednoznacznie wynika, że pozwany zawarł umowę kredytową, która została wypowiedziana i prowadzone było postępowanie egzekucyjne, a wcześniej wierzytelność z umowy została zabezpieczona hipoteką.

Powyższe ustalenia faktyczne doprowadziły Sąd Rejonowy do następujących rozważań i wniosków:

Zgodnie z art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U.2004.146.1546 ze zm.) księgi rachunkowe funduszu sekurytyzacyjnego, wyciągi z tych ksiąg podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych funduszu i opatrzone pieczęcią towarzystwa zarządzającego funduszem sekurytyzacyjnym oraz wszelkie wystawione w ten sposób oświadczenia zawierające zobowiązania, zwolnienie z zobowiązań, zrzeczenie się praw lub pokwitowanie odbioru należności mają moc prawną dokumentów urzędowych oraz stanowią podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych i rejestrach publicznych. Na przepis ten powołuje się też powód żądając wydania nakazu zapłaty wobec faktu korzystania z dokumentu w postaci wyciągu z ksiąg funduszu sekurytyzacyjnego ze statusu dokumentu urzędowego. Stwierdza się, że powyższe żądanie powoda jest niezasadne, gdyż wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszy inwestycyjnych w oparciu o zacytowany art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U.2004.146.1546 ze zm.) nie korzystają ze statusu dokumentu urzędowego. Przepis art. 194 powoływanej ustawy z dniem 25 lipca 2011 r. w zakresie w jakim nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, został uznany za niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 zdanie pierwsze i art. 76 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 lipca 2011 r. (Dz.U.2011.152.900).

Powyższy dokument przedkładany przez powoda w postaci wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego – k. 4 akt - nie stanowi zatem w niniejszym postępowaniu dowodu na istnienie przedmiotowej wierzytelności będącej podstawą dochodzonego roszczenia korzystającego z domniemania prawdziwości w oparciu o art. 244 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Dokument ten ma zatem w oparciu o art. 245 k.p.c. jedynie walor dokumentu prywatnego, a zatem stanowi dowód na okoliczność, że jego wystawca złożył oświadczenie w nim zawarte. Zgodnie z art. 245 k.p.c. dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie.

W niniejszym procesie omawiany dokument nie stanowi zatem dowodu na okoliczność istnienia dochodzonego roszczenia i będącej jego podstawą wierzytelności, a zatem w szczególności nie stanowi dowodu na okoliczność, że wierzytelność ta przysługuje względem pozwanego powodowi. Tymczasem sam pozwany okoliczności tej zaprzecza. Pozwany oświadcza bowiem, że nie jest w stanie potwierdzić, że przedmiotowa wierzytelność została przelana przez (...) na rzecz powoda i stąd twierdzi, że przelewu takiego nie było oraz wnosi o oddalenie powództwa.

Tak więc okolicznością istotną dla rozstrzygnięcia sporu jest okoliczność czy powód nabył - w drodze przelewu, jak twierdzi - przedmiotową wierzytelność od wierzyciela pierwotnego: (...) S. A. Tymczasem żaden dowód zaoficerowany przez stronę powodową, w ocenie Sądu orzekającego, nie wskazuje na zaistnienie tego nabycia przedmiotowej wierzytelności. W szczególności nie wynika to z przedłożonej przez powoda umowy przelewu wierzytelności zawartej ze zbywcą wierzytelności (...) S. A. Z dokumentu tego wynika jedynie, że w dniu 8 sierpnia 2008 r. powód zawarł z (...) S.A. umowę o przelew wierzytelności. Wynika z niego dalej, że powód nabył od zbywcy wierzytelności szereg wierzytelności przysługujących (...) S. A. od szeregu osób z tytułu zawartych z Bankiem umów. Z dokumentu tego nie wynika już jednak, że wśród tych wierzytelności jest między innymi wierzytelność przysługująca (...) S. A. od pozwanego ani to jaka jest wysokość tej wierzytelności. W umowie przelewu wskazano bowiem jedynie, że szczegółowy wykaz przelewanych wierzytelności stanowi załącznik numer 1 do umowy przelewu. Tymczasem dokumentu stanowiącego wystarczający dowód w formie załącznika tego, powód nie przedkłada. Powód podejmuje wprawdzie w tym zakresie pewne próby, jednakże zdaniem Sądu bez oczekiwanego przez siebie rezultatu. Otóż, powód przedkłada powoływany dokument z kart 40 – 42 akt. Jest to dokument zatytułowany „Załącznik nr 1 do umowy

do umowy sprzedaży z dnia 8 sierpnia 2008 r.” W ocenie Sądu orzekającego dokument ten jest niewystarczający dla ustalenia okoliczności, że przedmiotowa wierzytelność istotnie była przedmiotem dokonania przelewu przez (...) S. A. na rzecz powoda, gdyż dokument ten stanowi zwykły wydruk komputerowy, który nie jest zaopatrzony w podpisy stron, ani w sposób zasadny zamieszczoną - klauzulę, zgodnie z którą wydruk posiada moc dokumentu bez potrzeby zaopatrywania go w podpisy. W tej sytuacji nie ma żadnego znaczenia fakt, że dokument ten posiada klauzulę uwierzytelniającą pełnomocnika powoda – radcy prawnego. Co więcej z dokumentu tego nie wynika też do jakiej umowy – tj. między jakimi stronami zawartej i jakiego rodzaju – stanowi on załącznik. Identyfikacja umowy, do której omawiany dokument stanowi załącznik jedynie poprzez określenie jej daty, uznać musi być za dalece niewystarczającą dla uznania, że dokument stanowi załącznik do przedmiotowej umowy przelewu. Wskazuje się już jedynie na marginesie i dodatkowo, że szczególnie w przypadku profesjonalnego uczestnika obrotu prawnego, korzystających ze szczególnych przywilejów i zaufania publicznego, jakim jest fundusz inwestycyjny, stawianie wysokich wymagań co do precyzji formułowania umów (załączników do nich) jest w pełni uzasadnione. Jest tak tym bardziej w przypadku stanu faktycznego powoływanego przez powoda w niniejszej sprawie, gdzie i po drugiej stronie umowy przelewu występuje profesjonalny uczestnik obrotu prawnego, jakim jest bank.

Nadto samo sporządzenie pisma zawierającego wezwanie pozwanego do zapłaty długu nie stanowi dowodu na okoliczność jego istnienia i nie może być podstawą takiego ustalenia przez Sąd – podstawą ustalenia, że przedmiotowa wierzytelność przysługuje powodowi – została na niego przelana przez (...) S. A. Zwrócić zresztą należy uwagę, że powód nie przedkłada jako dowodu dokumentu stanowiącego dowód doręczenia pozwanemu tego pisma – albo chociażby dowód jego nadania. Brak jest zatem podstawy do przyjęcia, że pisma takie zostały w ogóle do pozwanego skierowane. Inna jest także kwota żądana w piśmie, niż dochodzona powództwem w niniejszej sprawie. Okoliczności te mają zresztą znaczenie marginalne wobec faktu wskazanego powyżej, że samo wezwanie do zapłaty nie może stanowić podstawy ustalenia istnienia wierzytelności.

Wreszcie wskazać trzeba, że udowodnienie istnienia jedynie wierzytelności przysługującej wierzycielowi pierwotnemu – (...) S. A., którą miał nabyć w drodze przelewu powód, jest niewystarczające dla uznania zasadności roszczenia powoda.

Zgodnie z art. 509 § 1 k.c. wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Zgodnie z § 2 tego artykułu wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki. Dalsze przepisy regulujące przelew wierzytelności stanowią, że umowa sprzedaży, zamiany, darowizny lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia wierzytelności przenosi wierzytelność na nabywcę, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej albo że strony inaczej postanowiły (art. 510 § 1 k.c.), jeżeli zawarcie umowy przelewu następuje w wykonaniu zobowiązania wynikającego z uprzednio zawartej umowy zobowiązującej do przeniesienia wierzytelności, z zapisu zwykłego, z bezpodstawnego wzbogacenia lub z innego zdarzenia, ważność umowy przelewu zależy od istnienia tego zobowiązania (art. 510 § 2 k.c.).

Oczywistym warunkiem przeniesienia wierzytelności w drodze przelewu jest istnienie wierzytelności będącej przedmiotem umowy.

Powyższe unormowania nie pozwalają na przyjęcie istnienia roszczenia powoda w stosunku do pozwanego – zarówno w świetle zapisów umowy o przelew wierzytelności zawartej pomiędzy powodem a zbywcą wierzytelności (ze względu na wskazywany wyżej brak należycie sporządzonego załącznika do umowy wierzytelności obejmującego wykaz przelewanych wierzytelności i zaopatrzonych w podpisy stosownych przedstawicieli stron). W świetle zaoferowanego przez stronę powodową materiału dowodowego oczywiste jest bowiem, że nie udowodniono dokonania przelewu wierzytelności przysługującej (...) S.A. w stosunku do pozwanego na rzecz powoda. Okoliczności tej powód nie udowodnił. Zgodnie z art. 6 k.c. strona, która wywodzi skutki prawne z określonych faktów winna fakty te udowodnić. Środkami dowodowymi są w szczególności dokumenty. Zgodnie z powyższym unormowaniem powód dochodzący swojego roszczenia winien udowodnić wskazywane przez siebie fakty. Zgodnie z treścią pozwu faktem istotnym w sprawie wskazanym w pozwie i zatem podlegającym dowodzeniu w sprawie jest okoliczność czy pozwany nabył od

(...) S.A. wierzytelność, z której wywodzi swoje roszczenie w stosunku do pozwanego. Tymczasem powód okoliczności tej nie udowodnił.

Co do kwestii podjęcia przez powoda procesowego obowiązku dowodzenia powoływanych faktów, wskazać trzeba, że Sąd przeprowadził wszystkie zaoferowane przez powoda dowody. I tak, Sąd zaliczył w poczet dowodów wszystkie przedłożone przez stronę powodową dokumenty.

W oparciu o powyższe dowody Sąd dokonał ustaleń wszystkich okoliczności powoływanych przez powoda we wnioskach dowodowych – z wyjątkiem okoliczności dokonania przelewu wierzytelności (...) S. A. w stosunku do pozwanego.

Reasumując, powód nie wykazał wbrew swojemu procesowemu obowiązkowi, że doszło do przelewu przedmiotowej wierzytelności. Z tego względu powództwo podlegało oddaleniu.

O kosztach orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. obciążając nimi stronę powodową, która przegrała sprawę.

Apelację od wyroku wniósł powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, zaskarżając orzeczenie w całości.

Powód domagał się zmiany wyroku poprzez orzeczenie, iż pozwany T. M. (1) obowiązany jest zapłacić na rzecz strony powodowej kwotę 26.475 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych, nadto zasądzenia na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżący podniósł zarzut naruszenia:

I art. 227 k.p.c., 228 § 1 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie, polegające na nierozważeniu przez Sąd I instancji wszystkich przedłożonych do akt sprawy dokumentów, w tym księgi wieczystej przedłożonej do pozwu i przyjęcie, iż strona powodowa nie udowodniła skutecznego nabycia wierzytelności objętej niniejszym pozwem,

II art. 328 § 2 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie, polegające na pominięciu w treści uzasadnienia wyroku z dnia 18.10.2013 r. przyczyn, dla których Sąd odmówił wiarygodności mocy dowodowej prawomocnego wpisu hipotecznego ujawnionego na rzecz (...) w księdze wieczystej (...)

III art. 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego niezastosowanie przez Sąd I instancji, w ten sposób, iż Sąd nie zasądził na rzecz powoda dochodzonej w pozwie kwoty wynikającej z wpisu hipotecznego ujawnionego na jego rzecz w dziale IV Kw Nr (...) wraz z odsetkami ustawowymi w zakresie wskazanym w art. 1025 § 3 k.p.c.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że jeśli Sąd orzekający stwierdził, iż przedłożone do akt sprawy dokumenty są niewystarczające do udowodnienia przejścia uprawnień na powoda na skutek zawartej umowy cesji, winien wezwać stronę powodową do przedłożenia stosownych dokumentów, które stanowiłyby dowód potwierdzający nabycie wierzytelności objętej żądaniem pozwu.

Nadto podniesiono, że załącznik do umowy cesji przedstawiono w formie wyciągu ze względu na objęcie informacji zawartych w nim tajemnicą handlową. Wskazano również, że w wyciągu tym znajdowały się dane innych klientów, których ujawnienie naraziłoby powoda na odpowiedzialność odszkodowawczą.

Apelujący wskazał, że Sąd orzekający pominął, iż w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy w L. (...) dnia 30.10.2009 r., dokonał zmiany wpisu w dziale IV NR KW (...), poprzez ujawnienie zmiany wierzyciela hipotecznego na nieruchomości należącej do pozwanego, która stanowiła zabezpieczenie w/w umowy kredytowej tj. zamiast (...) Bank (...) wpisano (...) z siedzibą w W.. Wpis nie został zaskarżony, a zatem jest prawomocny i stanowi dowód, że powód nabył skutecznie przedmiotową wierzytelność.

Skarżący podkreślił, że w świetle art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece nie przedawniają się roszczenia wierzycieli, które zostały uprzednio przez nich zabezpieczone hipotecznie na majątku dłużnika. Nie powinien zatem budzić wątpliwości fakt, iż wierzyciel hipoteczny (powód) może żądać co najmniej zapłaty wartości nominalnej hipoteki, która w niniejszej sprawie stanowi równowartość 21.000 zł wraz z odsetkami za dwa lata od kwoty wpisu hipotecznego (tj. 21.000,00 zł + 5.475,00 zł), co potwierdza między innymi treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20.05.2005 r. sygn. akt III CZP 24/05, zgodnie z którą hipoteka zwykła, ustanowiona dla zabezpieczenia wierzytelności kredytowej banku, obejmuje ustawowe odsetki za opóźnienie w spłacie tej wierzytelności w zakresie wskazanym w art. 1025 § 3 k.p.c.

Sąd Okręgowy, zważył co następuje:

Apelacja okazała się częściowo uzasadniona, choć większość jej zarzutów była nietrafna.

Uznać należy, że Sąd Rejonowy, w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, dokonał prawidłowego ustalenia stanu faktycznego, które to ustalenia Sąd Okręgowy w pełni podziela i na podstawie art. 382 k.p.c. przyjmuje jako podstawę swojego rozstrzygnięcia. Jednakże Sąd Okręgowy doszedł do częściowo odmiennych wniosków prawnych niż zaprezentowane przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Należy podzielić wniosek Sądu Rejonowego, że w oparciu o zaoferowane przez pozwanego dowody brak było podstaw do ustalenia, że doszło do skutecznej cesji wierzytelności dochodzonej w niniejszym postępowaniu przez powoda. Umowa sprzedaży wierzytelności z dnia 8.08.2008 r. nie identyfikuje bowiem w dostateczny sposób wierzytelności, tak aby można było uznać jej tożsamość z dochodzoną w niniejszym postępowaniu. Temu celowi nie mógł również posłużyć wyciąg z załącznika nr 1 (k.40-42), bowiem nie ma pewności czy dotyczy on tej konkretnej umowy cesji, z której powód wywodzi swe roszczenie, a nadto nie został on opatrzony podpisami stron umowy i nie ma możliwości weryfikacji, że w istocie jest to ten załącznik o którym mowa w treści spornej umowy cesji. Z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku niewystarczające okazały się również pozostałe dokumenty przedłożone przez powoda jako dowody.

W tym miejscu należy również wskazać, że nie było podstaw aby Sąd Rejonowy przeprowadzał postępowanie dowodowe z urzędu (co sugeruje w apelacji skarżący) i wyręczał w ten sposób powoda, na którym spoczywał ciężar dowodu zgodnie z art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., zwłaszcza, że powód był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika. W takiej sytuacji inicjatywa dowodowa sądu mogłaby narazić go na słuszny zarzut braku bezstronności i faworyzowanie strony powodowej, korzystającej z fachowej pomocy prawnej, w przeciwieństwie do pozwanego.

Niezależnie od powyższego, powództwo podlegało częściowemu uwzględnieniu w oparciu o twierdzenia pozwu i dołączone do niego dowody, które Sąd Rejonowy bezpodstawnie zignorował (nie wskazując nawet dlaczego). Otóż z pozwu w sposób oczywisty wynika, że powód dochodzi spornej kwoty od pozwanego jako wierzyciel hipoteczny od dłużnika rzeczowego – w oparciu o hipotekę zwykłą wpisaną do księgi wieczystej. Sąd Rejonowy całkowicie pominął w swych rozważaniach ten aspekt sprawy. W tym sensie trafnie zwrócono uwagę w apelacji na odpowiedzialność rzeczową pozwanego, choć argumenty apelacji, również w tym zakresie, trudno uznać za poprawnie sformułowane. Niemniej można generalnie wskazać, że z uwagi na treść księgi wieczystej (...), prowadzonej dla nieruchomości należącej do pozwanego, w której powód został prawomocnie wpisany jako wierzyciel hipoteczny, istnieje podstawa do zasądzenia na jego rzecz części dochodzonego roszczenia od pozwanego, jednak nie jako od dłużnika osobistego (na podstawie umowy cesji), lecz jako od dłużnika rzeczowego.

Rozważając tą kwestię należy zwrócić uwagę na następujące przepisy.

Zgodnie z art. 71 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu pierwotnym (Dz.U. 1982 nr 19 poz. 147), ***domniemanie istnienia prawa wynikające z wpisu hipotek obejmuje, jeżeli chodzi o odpowiedzialność z nieruchomości, także wierzytelność zabezpieczoną hipoteką.*** Przepis ten w powyższym brzmieniu znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie, bowiem zgodnie z art. 10 ust. 2 zd. 1 ustawy z dnia

26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2009, nr 131 poz. 1075) do hipotek zwykłych powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej stosuje się przepisy ustawy w dotychczasowym brzmieniu. Zaś w niniejszej sprawie hipoteka zwykła została wpisana do księgi wieczystej w 1998 r.

Hipoteka, jako ograniczone prawo rzeczowe, korzysta z domniemania, że została wpisana zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym (art. 3). Jednakże domniemanie istnienia hipoteki nie rozciąga się na istnienie zabezpieczonej hipoteką wierzytelności. Dlatego art. 71 rozszerzył domniemanie istnienia hipoteki, obejmując nim także wierzytelność zabezpieczoną hipoteką. W ten sposób wpis hipoteki jest dla wierzyciela hipotecznego - jeżeli chodzi o odpowiedzialność dłużnika rzeczowego z nieruchomości (rzeczową) - wystarczającą legitymacją. Za jej pomocą wierzyciel dochodzący realizacji swoich praw wynikających z hipoteki może powołać się na domniemanie wynikające z art. 71 w celu udowodnienia istnienia wierzytelności. Natomiast domniemanie to nie działa w stosunku do wierzytelności osobistej, której istnienie wierzyciel musi wykazać (art. 6 k.c.) (por. Stanisław Rudnicki „Ustawa o księgach wieczystych i hipotece. Przepisy o postępowaniu w sprawach wieczystoksięgowych. Komentarz.”, LexisNexis 2010, komentarz do art. 71). Stąd sam wpis hipoteki jest wystarczający dla uwzględnienia powództwa skierowanego przeciwko dłużnikowi rzeczowemu, natomiast sam w sobie nie jest wystarczającą podstawą dochodzenia wierzytelności od dłużnika osobistego. Domniemanie istnienia wierzytelności dotyczy bowiem tylko odpowiedzialności rzeczowej. Jest to przy tym domniemanie, które może zostać obalone, ale to pozwany musi udowodnić nieistnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, a w niniejszej sprawie pozwany ograniczył się jedynie do zanegowania umowy cesji.

Jak wynika z twierdzeń powoda oraz wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego (k. 4), niekwestionowanych przez pozwanego w zakresie samego istnienia długu i jego wysokości, wierzytelność główna zabezpieczona hipoteką wynosi 13.661,13 zł. Odsetki natomiast zastrzeżono według stopy zmiennej.

Zgodnie z art. 69 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, w brzmieniu pierwotnym, mającym zastosowanie w niniejszej sprawie, w granicach przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego hipoteka zabezpiecza także roszczenia o odsetki nieprzedawnione oraz o przyznane koszty postępowania.

W tym miejscu należy przywołać powszechnie prezentowaną w literaturze i akceptowaną uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2005 r. (III CZP 24/05, OSNC 2006/4/60). W uchwale tej wskazano, że hipoteka zwykła, ustanowiona dla zabezpieczenia wierzytelności kredytowej banku, obejmuje ustawowe odsetki za opóźnienie w spłacie tej wierzytelności w zakresie wskazanym w art. 1025 § 3 k.p.c. Nie zabezpiecza natomiast odsetek za opóźnienie ustalonych w umowie kredytowej według zmiennej stopy procentowej, nawet gdyby zostały objęte treścią wpisu do księgi wieczystej. Należy wskazać, że przepis art. 1025 § 3 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w momencie powstania hipoteki) ograniczał możliwości zasądzenia odsetek jedynie za okres dwóch lat wstecz, na co wskazano w uzasadnieniu tejże uchwały. Należy także podzielić zaprezentowany w uzasadnieniu tejże uchwały pogląd, że element konieczności oznaczenia wierzytelności pieniężnej jest jedną z podstawowych cech konstrukcyjnych hipoteki zwykłej, oznaczenie takie pozwala bowiem na określenie zakresu odpowiedzialności dłużnika hipotecznego z nieruchomości oraz na wyznaczenie granic ochrony pozostałych wierzycieli hipotecznych korzystających z zabezpieczenia ustanowionego na tej samej nieruchomości. Reguła oznaczania wierzytelności ma zastosowanie również wówczas, gdy hipoteka obejmuje obok wierzytelności głównej także roszczenie o odsetki jako samodzielne roszczenie przysługujące wierzycielowi hipotecznemu (art. 69 u.k.w.h.). Przepis ten nie tworzy w omawianym zakresie wyjątku od zasady wyrażonej w art. 68 u.k.w.h. w odniesieniu do odsetek.

Nie spełnia wymogu oznaczania wierzytelności w rozumieniu art. 68 u.k.w.h. roszczenie o odsetki za opóźnienie o zmiennej stopie oprocentowania. W takiej sytuacji rozmiar roszczenia wierzyciela nie jest znany nie tylko w chwili wpisu hipoteki do księgi wieczystej, ale także w okresie trwania opóźnienia dłużnika i to niezależnie od tego, jaki mechanizm prawny takiej zmiany zastosowano w umowie stanowiącej źródło wierzytelności głównej i czy ten mechanizm został ujawniony w księdze wieczystej w odpowiedni sposób. Wierzyciel ma możliwość zmiany stopy procentowej przy spełnieniu warunków przewidzianych w umowie kredytowej i ta możliwość czyni roszczenie

o odsetki należnością nieustaloną prawnie (nieoznaczoną w rozumieniu art. 68 u.k.w.h.). Co więcej, dłużnikowi hipotecznemu nie jest znany nawet czas dokonania takiej zmiany.

Stąd w niniejszej sprawie należało uwzględnić roszczenie powoda jedynie w zakresie objętym zabezpieczeniem hipotecznym. Na wierzytelność zabezpieczoną hipoteką składała się należność główna w kwocie 13.661,13 zł (która była bezsporna) oraz odsetki ustawowe od tej kwoty za dwa lata wstecz przed wytoczeniem powództwa, w łącznej kwocie 3.556,76 zł, stosownie do art. 69 ustawy o księgach wieczystych i hipotece i art. 1025 § 3 k.p.c. Należy podkreślić, że zabezpieczeniem hipotecznym nie są objęte odsetki od odsetek, których również dochodził powód i w tym zakresie należało oddalić powództwo. Nie można też uznać za prawidłowe dochodzenia przez powoda kwoty 21.000 zł, jako „sumy wpisu hipotecznego”, gdyż z samej treści pozwu wynika, że niespłacona należność główna to jedynie kwota 13.661,13 zł. Stosownie do treści art. 481 k.c. zasądzone również od pozwanego dalsze odsetki od należności głównej od dnia wniesienia pozwu.

Zgodnie z ar. 319 k.p.c. jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności.

Sąd Okręgowy orzekający w niniejszej sprawie podziela przy tym pogląd zaprezentowany m. in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22.10.1977 r. w sprawie II CR 335/77 (OSNC 1978, nr 9, poz. 159), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że zamieszczenie w wyroku zastrzeżenia prawa do powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności jest obowiązkiem sądu i następuje z urzędu. Pogląd o obligatoryjności zamieszczenia zastrzeżenia, o którym mowa w art. 319, wyrażono też w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 1971 r. (I PR 426/70; OSNC 1972, nr 4, poz. 67). Stwierdzono w nim, że wynikająca z przepisu art. 319 obligatoryjność zamieszczenia w wyroku zastrzeżenia, że pozwanemu przysługuje prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności, jest uzasadniona obowiązującą z mocy art. 837 kodeksową zasadą ograniczenia egzekucji, według której dłużnik może powoływać się na ograniczenie odpowiedzialności tylko wówczas, gdy ograniczenie to zostało zastrzeżone w tytule wykonawczym (por. Andrzej Jakubecki, komentarz do art. 319 k.p.c., LEX).

Jak podkreślono wyżej, treść pozwu wskazuje, że powód dochodził roszczenia jako wierzyciel hipoteczny od dłużnika hipotecznego, więc odpowiedzialność pozwanego jest wyłącznie rzeczowa – odpowiada on jedynie nieruchomością na której ustanowiono hipotekę, stąd wierzyciel może skierować egzekucję przeciwko pozwanemu wyłącznie do tej nieruchomości. Wobec powyższego w punkcie I wyroku zastrzeżono pozwanemu prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność do nieruchomości stanowiącej własność pozwanego, położonej w R., ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w L. (...) prowadzi księgę wieczystą (...).

Mając na uwadze powyższe rozważania, orzeczono jak w punkcie I.a) wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., oddalając apelację w pozostałym zakresie, jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt III).

Na skutek zmiany zaskarżonego wyroku w punkcie 1, należało uznać powoda za wygrywającego proces w 65%, bowiem z żądanej przez niego kwoty 26.475 zł zasądzone jedynie kwotę 17.217,89 zł.

Na koszty procesu poniesione przez powoda w postępowaniu przed Sądem Rejonowym składają się: część uiszczonej opłaty od pozwu w kwocie 331 zł, koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2.400 zł (ustalone w oparciu o § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Pozwany nie poniósł w postępowaniu pierwszoinstancyjnym żadnych kosztów. Stąd należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.786,20 zł ($331+2.400+17=2.748 \times 65\%=1.786,20$) - pkt I.b)B. wyroku.

Powód, w związku z wartością przedmiotu sporu określoną na kwotę 26.475 zł, winien był uiścić opłatę od pozwu w kwocie 1.324 zł, obliczoną w oparciu o art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach

cywilnych (Dz.U.2010.90.594 t.j.) – zwanej dalej u.k.s.c. Powód uiścił jedynie kwotę 331 zł (k. 6), zaś pozostała część należnej opłaty (993 zł) nie została uiszczona. Uwzględniając wynik sprawy, należało więc nakazać ściągnąć odpowiednio, na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c., od pozwanego kwotę 645,45 zł ($993 \times 65\% = 645,45$), zaś na podstawie art. 113 ust. 2 pkt 1 u.k.s.c. od powoda z zasądzonego roszczenia kwotę 347,55 zł ($993 \times 35\% = 347,55$), jako część nieuiszczonej opłaty od pozwu, o czym orzeczono w punkcie pkt I.b)A. wyroku.

W punkcie II. wyroku orzeczono o kosztach postępowania apelacyjnego, na podstawie art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i w zw. z art. 100 zd. 1 k.p.c. oraz w zw. z § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 w/w rozporządzenia. Na koszty powoda w postępowaniu apelacyjnym złożyła się opłata od apelacji w kwocie 1.324 zł i koszty zastępstwa prawnego w kwocie 1.200 zł. Pozwany nie poniósł w postępowaniu odwoławczym żadnych kosztów. Uwzględniając wynik postępowania apelacyjnego należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda 65 % poniesionych przez niego kosztów ($1.200 + 1.324 = 2.524 \times 65\% = 1.640,60$). Należy też wskazać, że określając wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda (także w postępowaniu pierwszoinstancyjnym) zastosowano stawkę minimalną, gdyż ani nakład pracy pełnomocnika, ani charakter sprawy nie uzasadniał podwyższenia wynagrodzenia.

SSO J. Andrzejak-Kruk SSO K. Godlewski SSR del. do SO P. Kurek